

**STUDIA ETNOLOGICZNE
I ANTROPOLOGICZNE**

Tom 16

STUDIA ETNOLOGICZNE I ANTROPOLOGICZNE

Tom 16

pod redakcją

Michała Rauszera i Grzegorza Studnickiego

REDAKTOR NACZELNY

Halina Rusek

RADA REDAKCYJNA

Zygmunt Kłodnicki – przewodniczący, Gabor Barna, Zuzana Beňušková,
Irena Bukowska-Floreńska, Zenon Gajdzica, Iwona Kabzińska, Jan Kajfosz,
Stepan Pavluk, Aleksander Posern-Zieliński, Klaus Rot, Halina Rusek, Tadeusz Siwek,
Rastislava Stoličná, Miroslav Válka, Jiří Woitsch

SEKRETARZ REDAKCJI

Magdalena Szalbot

ZESPÓŁ RECENZENTÓW

Jan Adamowski, Joanna Bar, Władysław Baranowski, Klára Brožovičová,
Anna Weronika Brzezińska, Wojciech Dohnal, Dušan Drljača, Łukasz Fyderek,
Róża Godula-Węclawowicz, Weronika Grozdek-Kołacińska, Marek Haltof,
Renata Hołda, Arkadiusz Jełowicki, Ryszard Kantor, Grażyna E. Karpińska,
Krystyna Kossakowska-Jarosz, Eva Krekovičova, Monika Kujawska, Jiří Langer,
Urszula Lehr, Ladislav Lenovský, Silvia Letavajová, Łukasz Łuczaj,
Anna Malewska-Szałygin, Tomasz Michalewski, Lech Mróz, Wojciech Olszewski,
Grzegorz Pelczyński, Michał Rauszer, Aniela Różańska, Michael Siemon,
Teresa Smolińska, Łukasz Smoluch, Anna Szyfer, Ryszard Vorbrich, Marta Wójcicka

REDAKCJA

Uniwersytet Śląski w Katowicach
Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji
Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej
ul. Bielska 62, 43-400 Cieszyn, tel.: (+48) 33 854 6150, fax: (+48) 33 854 6101
e-mail: seia@us.edu.pl
[www: seia.us.edu.pl](http://www.seia.us.edu.pl)

Publikacja jest dostępna także w wersji internetowej:

Central and Eastern European Online Library
www.cceol.com

Spis rzeczy

Od Redakcji (Michał Rauszer, Grzegorz Studnicki)	9

ARTYKUŁY

Folklor: praktyki wytwarzania i nośniki wspólnoty

Joseph Grim Feinberg: Kto się boi wielkiego, złego folku?	15
Santana Murawska: Paranoja a technologia. O teorii spiskowej w kontekście technofobii i postępu technologicznego	33
Elżbieta Durys: Układy, znajomości, „haki”. Paranoja spiskowa w polskim kinie współczesnym	44
Katarzyna Szkaradnik: Sporny charakter Zaolzia w świetle <i>Dziennika Józefa Pilcha</i> oraz innych wybranych narracji autobiograficznych	55
Karel Altman: „Politika 4. cenové skupiny“. K problematice současných politických klišé a stereotypů	70

Antropologia w praktyce – praktyki antropologii

Mateusz Sikora: W kierunku praktycznego wymiaru antropologii	85
Anna Szczebłewska: Działka i kooperatywa. Dwie przestrzenie oporu	101
Michał Żerkowski: Zagłada „Domu Wasiaków”. Praktyka teorii etnopsychoaanalizycznej	135

Maja Dobiasz-Krysiak: Jak projektować etnoanimacyjne badania w działaniu. Dobra praktyka i suwak animacyjny	160
Ewa Rossal: Etnografia twórcza. O budowaniu warsztatu metodologicznego łączącego badania etnograficzne z praktykami ze sztuki współczesnej	172
Marta Kowalska: Festiwal a miasto. Przykład Edynburga	188
Manuela Marsal Cabitango, Victoria Kamasa: Kuduro – taniec młodego pokolenia Angoli. Charakterystyka zjawiska	201
Anna Drożdż: Poza marginesem. Pamięć i reprezentacje przeszłości w materiałach źródłowych <i>Polskiego atlasu etnograficznego</i>	215
Karolina Kania: Działalność turystyczna w czasach kolonialnych i postkolonialnych w Nowej Kaledonii. Tradycyjne wartości wobec rozwoju turystyki	238

SPRAWOZDANIA I RECENZJE

Odczytywanie miasta. Notatki i wspomnienia z konferencji (Grzegorz Błahut)	257
Sprawozdanie z działalności Oddziału Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w Cieszynie za lata 2010–2016 (Edyta Diakowska-Kohut)	260
Recenzja: <i>Časové a prostorové souvislosti tradiční lidové kultury na Moravě</i> (Czasowe i przestrzenne uwarunkowania tradycyjnej kultury ludowej na Morawach). Red. Roman Doušek, Daniel Drapala (Anna Drożdż)	263
Recenzja: <i>Léčení a léčitelství v lidové tradici</i> (Leczenie i uzdrowicielstwo w tradycji ludowej). Red. Petr Číhal (Grzegorz Studnicki)	267
Noty o autorach	271
Informacje dla autorów	277

Contents

From the Editors (Michał Rauszer, Grzegorz Studnicki)	9

ARTICLES

Folklor: the practices of production and carriers of community

Joseph Grim Feinberg: Who's afraid of the big, bad folk?	15
Santana Murawska: Paranoia and technology. The conspiracy theory in the context of technophobia and technological progress	33
Elżbieta Durys: Connections, cronyism, inconvenient information. Paranoid conspiracy in contemporary Polish cinema	44
Katarzyna Szkaradnik: The debatable nature of Zaolzie in the light of Józef Pilch's <i>Dziennik</i> (Diary) and other selected autobiographical narratives	55
Karel Altman: "The politics of the fourth price category". Issues on the contemporary political clichés and stereotypes	70

Anthropology in practice—the practices of anthropology

Mateusz Sikora: Toward a practical dimension of anthropology	85
Anna Szczepilewska: The allotment and the cooperative. Two spaces of resistance	101

Michał Żerkowski: The fall of “the House of Wasiak”. Practice of an ethno-psychoanalytic theory	135
Maja Dobiasz-Krysiak: How to design ethnoanimational research in action. Good practice and the animation zip.	160
Ewa Rossal: Creative ethnography. The establishment of methodological expertise which combines ethnographical research with the practices of contemporary art	172
Marta Kowalska: The festival and the city. The example of Edinburgh	188
Manuela Marsal Cabitango, Victoria Kamasa: Kuduro – the dance of Angola’s young generation. A description of the phenomenon	201
Anna Drożdż: Beyond the margin. Memory and the representations of the past in the source materials of the <i>Polski atlas etnograficzny</i> (Polish ethnographic atlas)	215
Karolina Kania: The tourism activities in the colonial and post-colonial period in New Caledonia. Traditional values and the development of tourism	238

REPORTS AND REVIEWS

Deciphering the city. Notes and memories from a conference (Grzegorz Błahut)	257
The report on the activities of the Cieszyn chapter of the Polish Ethnological Society for the years 2010–2016 (Edyta Diakowska-Kohut)	260
Review: <i>Časové a prostorové souvislosti tradiční lidové kultury na Moravě</i> (Temporal and spatial determinants of traditional folk culture in Moravia). Eds. Roman Doušek, Daniel Drapala (Anna Drożdż)	263
Review: <i>Léčení a léčitelství v lidové tradici</i> (Medical treatment and healing practices in the folk tradition). Ed. Petr Číhal (Grzegorz Studnicki)	267
Notes on contributors	271
Informations for authors	277

Od Redakcji

Za każdym razem, kiedy żegnamy się z jakimś paradygmatem, obszarem badawczym, warunkiem praktykowania antropologii czy w ogóle z historią, szybko okazuje się, że wraca to w innej, nowej formie i niekoniecznie jako farsa, jak powiedziałby klasyk myśli społecznej. Wraz z osławionym „końcem historii” Francisa Fukuyamy mieliśmy oto przejść do pozbawionego społecznych tarć społeczeństwa liberalnego, kształtowanego przez odniesienie do indywidualium, jako punktu wyjścia polityki i społecznego zarządzania. Choć polityka i ekonomia nadal są oparte na tym indywidualistycznym paradygmacie, to można dostrzec symptomy próby budowania wspólnotowości na nowo. Próby te dodatkowo są wzmacniane przez permanentny już kryzys finansowy, który rozpoczął się w 2008 roku, czy trzaskający w szwach uniwersalizm europejski. Tutaj z punktu widzenia antropologa pojawia się pierwsza kwestia, a mianowicie: jak powiązać te globalne procesy z lokalnymi formami wytwarzania tożsamości czy wspólnotowości? Trudno doszukiwać się bezpośredniego oddziaływania transakcji finansowych dokonywanych tysiące kilometrów od Polski na swoistą wspólnotowość użytkowników ogródków działkowych i walki o ich utrzymanie. To, co łączy oba procesy, to wpisanie w globalne przemiany wzajemnego splotu ekonomii, kultury i ideologii, dla których punktem odniesienia jest „rentowność”. Pojawia się tutaj oczywiście problem zaangażowania antropologa w badania, a jest to problem nie tyle etyki badawczej, ile etyki badających, a więc tego, jaki zbiór wartości będą oni podzielać. Tak zwany zwrot zaangażowany w antropologii i badaniach etnograficznych został już w Polsce zasygnalizowany i coraz częściej traktuje się go jako podstawowy paradygmat. W niniejszej publikacji proponujemy przyjrzeć się tej zmianie między innymi od strony próby zaprzęgnięcia do badań etnograficznych praktyk artystycznych oraz animacyjnych. Takie analizy, uzupełnione o przegląd

teorii dotyczących metodyki badań tego typu, stanowią próbę rozpoznania „stopnia zero” praktykowania antropologii. Mowa tutaj między innymi o włączeniu badanych w proces badawczy, zaangażowanie ich w zmianę otaczającej rzeczywistości oraz rekonstruowanie wspólnoty poprzez pryzmat badań.

Wydaje się, że badania nad folklorem już jakiś czas temu znalazły się w wyraźnym impasie. Z jednej strony tradycyjny „nośnik” folkloru – lud, wraz z przeobrażeniami cywilizacyjnymi i politycznymi, czego przejawem mógł być między innymi upadek tzw. demokracji ludowych, został odesłany do lamusa, z drugiej wyraźnie można dostrzec symptomy pojawienia się folkloru w nowych formach i zajmującego inne strukturalne miejsce w kulturze. Folklor, tradycyjnie rozumiany jako zbiór wiedzy i sposobów przeżywania świata, był niejako pochodną istnienia pewnej grupy lub warstwy społecznej (ludu). Współcześnie folklor staje się materią możliwą do wykorzystania w procesie tworzenia grupy, tożsamości zbiorowej, dla której mianownikiem stają się wspólne sposoby widzenia świata i jego przeżywania. Taka płaszczyzna, będąca podłożem wspólnoty odczuwania, może przejawiać się w stosunku do teorii spiskowych, traktowanych jako specyficzna forma wiedzy o świecie. Dlatego też popularne teorie spiskowe krążące w sieci czy pojawiające się jako tematy filmów mogą być zarówno źródłem przewrotnej przyjemności, jak i podstawą budowania wiedzy o świecie. Podobnie jak literatura, której uniwersalne wartości – a także krytyczne uwagi pod adresem rzeczywistości – odczytywane w kontekście jej zakorzenienia mogą stać się fundamentem utrwalenia czy (re)konstruowania wspólnotowości.

Kwestia tworzenia, odtwarzania i podtrzymywania tożsamości za pomocą praktyk performatywnych znajduje się w obrębie zainteresowania antropologii od kilkudziesięciu lat. Stąd w niniejszym tomie nie mogło zabraknąć spojrzenia na społeczne wytwarzanie wspólnotowości między innymi za pomocą tańca czy podczas „rytualnego” chodzenia do *hospody*. Problematyka tożsamości wiąże się z przestrzenią oraz strategiami prezentowania jej zarówno „swoim”, jak i „obcym”, stąd dwie skorelowane z sobą kategorie – tożsamość przestrzeni i przestrzeń tożsamości (z perspektywy jej „uczestników” ta druga wydaje się ważniejsza). Wiążą się z tym sposoby opowiadania (narracje) o miejscu, a także podejmowane w jego obrębie działania i interakcje, które konstytuują jego społeczno-kulturową dystynkcję – mogą one obejmować na przykład praktyki związane z odbywającymi się cyklicznie wydarzeniami kulturalnymi (festiwale itp.). W działaniach tego typu można dostrzec takie, które współtworzą lub podpierają określony, dominujący w danej chwili model kulturowy i porządek społeczny, polityczny czy ekonomiczny, i takie, które stanowią próbę – choćby chwilowego – ich podważenia, zanegowania, osłabienia, przeobrażenia lub ewentualnie ukazania alternatywy wobec systemowej dominanty. Niektóre z działań podejmowanych przez aktorów społecznych są nakierowane na redefiniowanie wspólnoty, poszukiwanie jej we współczesnym świecie lub przeciwdziałanie jej kryzysowi. Można je interpretować jako kulturową formę poszukiwania wspólnot, utraconych w wyniku

przemian cywilizacyjnych, politycznych i ekonomicznych. Choć działania tego typu rozgrywają się w konkretnym miejscu – na przykład budynku, dzielnicy, mieście – to niejednokrotnie zdają się odwoływać do ogólniejszej kategorii antropologiczno-socjologicznej, jaką jest przestrzeń społecznych relacji opartych na bezpośrednich kontaktach (*face to face*), rozbudowywaniu sieci społecznych, wymianie dóbr oraz wzajemnym zaufaniu i indywidualnej odpowiedzialności.

Michał Rauszer, Grzegorz Studnicki

Noty o autorach

Karel Altman, PhDr., CSc., etnolog, historyk związany z Instytutem Etnologii Czeskiej Akademii Nauk w Brnie, wykłada w Instytucie Etnologii Europejskiej na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Masaryka w Brnie. Jego zainteresowania etnologiczne i historyczne obejmują: historię etnografii, relacje między komunikacją a socjalizacją, etnologię miasta oraz interakcje społeczne i praktyki kulturowe w przestrzeni gospód, barów, restauracji, kawiarni. Autor i współautor m.in. książek: *Krčemné Brno. O hostincích, kavárnách a hotelech, ale taky o hospodách, pivnicích a putykách v moravské metropoli* (1993), *Zlatá doba štamgastů pražských hospod* (2003), *Zmizelý svět brněnských kaváren. Verschwundene Welt der brünner Cafés* (2008), *Úvod do studia dějin národopisu na Moravě* (2013), *Periodický tisk jako zdroj etnologického poznání* (2014), *Praha u piva. Praha* (2015). Redaktor lub współredaktor m.in. *Leute in der Großstadt* (1996), *Kniha o Rajhradě* (2014) oraz *Děti v Brně* (2015).

Grzegorz Błahut, doktor nauk humanistycznych w zakresie etnologii, adiunkt w Zakładzie Antropologii Pogranicza i Społeczności Lokalnych, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Śląskiego. Antropolog kulturowy i pedagog, członek Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Jego działalność naukowa i badawcza jest związana z tematyką tożsamości, pamięci i przestrzeni, zwłaszcza w odniesieniu do miasta i procesów społeczno-kulturowych zachodzących w przestrzeni miejskiej i sferze komunikacji. Autor kilkunastu artykułów poświęconych tej tematyce, zawartych w monografiach i czasopismach naukowych, redaktor prac naukowych i organizator konferencji dotyczących wspólnych obszarów badań pedagogiki i etnologii.

Edyta Diakowska-Kohut, magister etnologii, związana z Wydziałem Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego, sekretarz cieszyńskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Autorka publikacji naukowych z zakresu polskiej kultury tradycyjnej. Zainteresowania ogniskuje wokół obrzędowości pogrzebowej oraz demonologii ludowej. Uczestniczka projektów naukowych, m.in. w ramach: Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego, Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP („Polska – wszystko, co najważniejsze”), Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Śląsk Cieszyński (Interreg V-A Republika Czeska). Współautorka książek: *Demony porywające i odmieniające dzieci* (wraz ze Zbigniewem Kłodnickim, 2010), *Magia Alkmeny w polskiej obrzędowości narodzinowej i pogrzebowej (w świetle badań Polskiego atlasu etnograficznego)* (wraz z Agnieszką Pieńczak, 2011), *Demonologia ludowa – propozycje do systematyki. Z prac w archiwum Polskiego atlasu etnograficznego w Cieszynie* (wraz ze Zbigniewem Kłodnickim, 2015).

Marta Kowalska, związana z Wydziałem Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego. Zainteresowania badawcze koncentruje na kulturze popularnej, w szczególności kryminałach, antropologii literatury i kultury. Do tej pory publikowała m.in. w antologiach: *Teorie komunikacji i mediów*, t. 7, 8, 9 (2014, 2016); *Ścieżkami pisarzy*, t. 2: *Miasto jako przestrzeń życia twórców* (2015); *Seriale z różnych stron* (2015). Jej artykuły ukazują się na łamach czasopism naukowych „Studia o Książce i Informacji” i „Znaczenia”.

Maja Dobiasz-Krysiak, antropolożka i animatorka kultury, doktorantka w Instytucie Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego, przygotowuje pracę doktorską w ramach grantu „Preludium”: „Edukacyjny przełom demokratyczny. Rozwój edukacyjnych ruchów społecznych w Polsce na przykładzie szkoły waldorfskiej”. Zainteresowania badawcze: ruchy społeczne, przełom demokratyczny w Polsce, edukacja alternatywna i nieformalna, teoria i praktyka badań w działaniu – łączenie badań etnograficznych i animacji kultury. Zaangażowana w projekty badawcze i animacyjne, takie jak „Ślady obecności. Odcienie czerwieni” (Galeria Sztuki, Legnica 2013) czy wystawa „Etnografia – Animacja – Sztuka” (Muzeum Etnograficzne, Kraków 2013). Autorka artykułów w czasopismach i pracach naukowych, publikacji popularnonaukowej dla młodzieży *Przybornik animatora kultury. Lokalne projekty twórcze* (2013) i monografii *Antropozoficzna cywilizacja uzdrowienia. Mit, utopia, rzeczywistość* (2014), opartej na badaniach etnograficznych z kręgu polskiej antropozofii.

Anna Drożdż, etnolożka, doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji na Uniwersytecie Śląskim. Współautorka (np. Kinga Czerwińska et al., *Ekologia kulturowa. Perspektywy i interpretacje*, 2016), autorka (np. *Zwyczaj i obrzędy*

weselne, cz. 2: *Współdziałanie społeczności wiejskiej podczas obrzędu weselnego (druga połowa XIX i wiek XX)*, 2009) i współredaktorka (np. *Historie kuchenne. Rola i znaczenie pożywienia w kulturze*, wraz z Rastislavą Stoličną, 2010) publikacji na temat kultury wiejskiej i sposobów posługiwania się tradycją. Członkini m.in. Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, rady redakcyjnej czasopisma „Národopisný věstník”. Badaczka terenowa i popularyzatorka wiedzy o dziedzictwie kulturowym w Polsce i za granicą.

Elżbieta Durys, dr hab., profesor nadzwyczajna na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się na kinie polskim i amerykańskim, gatunkach filmowych, problematyce gender w kinie, związkach kina i antropologii oraz krytycznych podejściach do współczesnego filmu. Opublikowała wiele artykułów w czasopismach i monografiach. Autorka dwóch książek, *Mieliśmy tu mały problem... O twórczości Johna Cassavetes* (2009) i *Amerykańskie popularne kino policyjne w latach 1970–2000* (2013). Dotychczas ukazały się cztery współredagowane przez nią monografie: *Wizerunki kobiet i mężczyzn w kulturze* (2005, wraz z Elżbietą Ostrowską), *Kino amerykańskie. Dzieła* (2006), *Kino amerykańskie. Twórcy* (2007, obie współredagowane z Konradem Klejsą) oraz *Konteksty feministyczne. Gender w życiu społecznym i kulturze* (2014, wraz z Patrycją Chudzicką-Dudzik).

Joseph Grim Feinberg, doktor antropologii, pracuje w Instytucie Filozofii Czeskiej Akademii Nauk w Pradze. Specjalizuje się w badaniach nad folklorem, czeską myślą krytyczną, krytyką społeczną w krajach byłego bloku wschodniego, teoriami populizmu. Pracował na uniwersytetach w Wiedniu i Chicago. Stypendysta Fundacji Fullbrighta. Publikował m.in. w czasopismach: „Filosofický časopis”, „Österreichische Zeitschrift für Volkskunde”, „The Montréal Review”.

Victoria Kamasa, dr, adiunkt w Instytucie Językoznawstwa na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jej zainteresowania badawcze mieszczą się na przecięciu tego, co społeczne (magisterium z socjologii), i tego, co językowe (doktorat z zakresu językoznawstwa stosowanego). Obecnie zajmuje się krytyczną analizą dyskursu Kościoła katolickiego w Polsce z wykorzystaniem narzędzi językoznawstwa korpusowego.

Karolina Kania, etnolożka i antropolożka kultury, trenerka edukacji międzykulturowej, doktorantka w Paris Sciences et Lettres Research University (laboratorium IRIS – Institut de Recherche Interdisciplinaire sur les Enjeux Sociaux) oraz na Wydziale Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego. Pomysłodawczyni i organizatorka The 1st International Convention for Ethnology and Cultural Anthropology Students from Central Europe „Ethnology Without

Borders” (piąta edycja: wrzesień 2016 roku, Uniwersytet w Szegedzie, Węgry). Związana ze Stowarzyszeniem AFS Polska Programy Międzykulturowe oraz European Federation for Intercultural Learning European Pool of Trainers. Od kilku lat pasjonuje się Francją i jej terytoriami zależnymi. Początkowo na wyspie Reunion, a obecnie w Nowej Kaledonii prowadzi badania terenowe, które pozwalają jej lepiej zrozumieć nie tylko lokalną kulturę, ale również relacje łączące mieszkańców wysp z Francją.

Manuela Marsal Cabitango, licencjat filologii, specjalność: językoznawstwo i nauka o informacji, oraz absolwentka filologii arabskiej na Wydziale Neofilologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Półkrewi Polka, półkrewi Angolka, dzieli swój czas między dwie pasje – *kuduro* (instruktor tańca) i języki obce (lektor w szkole językowej).

Santana Murawska, etnologka, antropolożka kultury. Absolwentka etnologii, doktorantka kulturoznawstwa w Zakładzie Teorii i Historii Kultury Uniwersytetu Śląskiego. Autorka artykułów w czasopismach („Prace Etnograficzne”) i publikacjach wieloautorskich (*Zombie w kulturze* i *Światy grozy*, obie pod redakcją Kseni Olkusz, 2016). Zainteresowania naukowo-badawcze skupia wokół zagadnień zombizmu w kulturze (w wymiarze zarówno kinematograficznym, jak i folklorystycznym), myślenia magicznego obecnego w owym dyskursie, jego powiązań z teoriami spiskowymi oraz związków łączących paranoiczne myślenie z powstawaniem nowych form wspólnotowości.

Ewa Rossal, etnologka i antropolożka kultury. Pracowniczka Muzeum Etnograficznego im. Seweryna Udzieli w Krakowie, współpracuje z Instytutem Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zajmuje się metodologią badań terenowych, antropologią sztuki, antropologią ubioru. Pracuje nad dysertacją doktorską o antropologii otwierającej, analizującej relacje i ukazującej potencjalności współpracy pomiędzy polem sztuki współczesnej i antropologii kulturowej. Realizuje projekt (kierownik: Tomasz Rakowski) „Wyzwania etnografii twórczej. Wypracowanie naukowego warsztatu »badań w działaniu« uchwytyującego peryferyjne aktywności twórcze i łączącego perspektywę intensywnych badań antropologicznych z animacją kultury i projektami z zakresu sztuki współczesnej”.

Mateusz Sikora, uczestnik Doktoranckiego Studium Nauk o Kulturze na Uniwersytecie Wrocławskim. Zainteresowania badawcze: antropologia zaangażowana w Polsce, praktyczne wykorzystanie antropologii kulturowej, organizacje pozarządowe, antropologia stosowana. Koordynator trzech międzynarodowych projektów badawczych. Autor artykułów, współredaktor monografii naukowych: *Wileńszczyzna. Przedmioty – opowieści – refleksje* (2012); *Sploty Europy*.

Przemiany demokratyczne z perspektywy młodych obywateli Litwy i Polski (2014); *Obywatelskość 2.0. Zaangażowane narracje o obywatelskości młodych mieszkańców Litwy i Polski* (2016).

Grzegorz Studnicki, dr hab., adiunkt w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Śląskiego, etnograf w Muzeum Śląska Cieszyńskiego w Cieszynie. Zajmuje się badaniem współczesnych sposobów wykorzystania tradycji oraz przywoływania obrazów przeszłości w społecznościach lokalnych na Śląsku Cieszyńskim. W latach 2011–2015 prowadził badania dofinansowane z budżetu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. Autor m.in. publikacji *Śląsk Cieszyński. Obrazy przeszłości a tożsamość miejsc i ludzi* (2015) i *Lidové zvyky a obyčeje na Těšínském Slezsku – Obrzędowość doroczná i rodzinna na Śląsku Cieszyńskim* (2011). Członek Rady Wydawniczej Valašského muzea w Czechach.

Anna Szczebleska, magister kulturoznawstwa, doktorantka Interdyscyplinarnych Studiów Doktoranckich Uniwersytetu SWPS na kierunku kulturoznawstwo. Jej zainteresowania badawcze obejmują takie obszary, jak studia nad miastem, studia nad pamięcią, nieeuropejskie i posthumanistyczne podejścia do przeszłości, *genocide studies*. Zadaniem, jakie sobie obecnie stawia, jest krytyczna analiza stanu badań nad Rwandą-po-ludobójstwie, w celu wypracowania alternatywnej aparatury pojęciowej przełamującej paradygmat badania ludobójstwa przez pryzmat Holocaustu. Autorką pracy „Widma (z) Murambi – nieme świadectwo ofiar ludobójstwa Tutsi”, w której poddała refleksji niekonwencjonalne sposoby upamiętniania ludobójstwa w Rwandzie. Swoje ustalenia w tej materii prezentowała podczas konferencji metodologicznej dla nauczycieli historii „Ludobójstwo XX wieku w relacjach świadków i ocalonych jako wyzwanie edukacyjne” w Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau (2016).

Katarzyna Szkaradnik, absolwentka filologii polskiej i kulturoznawstwa, doktorantka na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego. Publikowała m.in. w „Pamiętniku Literackim”, „Kulturze i Społeczeństwie”, „Przeglądzie Socjologicznym”, „Kulturze i Historii”, „Sensus Historiae”, „Hybris”, realizowała indywidualny projekt w ramach konkursu NCN „Preludium 4”, współpracuje jako recenzentka z dwutygodnikiem kulturalnym „artPAPIER”. Współredaktorka *Dzienników z lat 1935–1945 Jana Szczepańskiego*, uhonorowanych Nagrodą Historyczną „Polityki” w 2010 roku. Interesuje się antropologią literatury, problematyką tożsamości oraz filozofią hermeneutyczną i egzystencjalną.

Michał Żerkowski, magistrant w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Łódzkiego. Zainteresowania badawcze: antropologia psychoanalityczna, antropologia symboliczna, historia idei, historia antropologii kulturowej.

Członek Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Ostatnia publikacja: *Pożegnanie z terenem. Esej antropologiczny*, „Etnografia. Praktyki, Teorie, Doświadczenia” 2015, nr 1; ostatni przekład: JoAnn D’Alisera, *Teren marzeń. Antropolog daleko w domu*, „Etnografia. Praktyki, Teorie, Doświadczenia” 2016, nr 2; ostatni projekt badawczy: „Utworzenie repozytorium cyfrowego zbioru »Robotnicy w XIX i XX wieku«” (grant MNiSW w ramach NPRH), wykonawca, 2014; ostatnie międzynarodowe wystąpienie konferencyjne: „Fantasy of the Field. The Politics of Anthropological Conscience”, Annual Conference of Swedish Anthropological Association „Do the Right Thing! Anthropology and Morality”, Lund (Szwecja), 2015.

Informacje dla autorów

Profil czasopisma

„Studia Etnologiczne i Antropologiczne” ukazują się od 1997 roku. Czasopismo jest rocznikiem wydawanym przez Uniwersytet Śląski. Od września 2012 roku „Studia Etnologiczne i Antropologiczne” znajdują się na liście czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (tzw. lista B).

Tematyka proponowana w ramach wydawnictwa obejmuje rozprawy naukowe, a także relacje z badań i doniesienia ze świata nauki ściśle związane z zagadnieniami etnologii i antropologii. „Studia Etnologiczne i Antropologiczne” stwarzają możliwość dyskusji, wymiany doświadczeń i zapoznawania się z wynikami aktualnie prowadzonych badań.

Wytyczne dotyczące przygotowania tekstu do druku

(wskazówki redakcyjne są dostępne na stronie: <http://www.seia.us.edu.pl/>)

I. Wytyczne ogólne

1. Wszystkie teksty powinny być napisane w edytorze Word, czcionką Times New Roman, 12 pkt., z odstępem 1,5 wiersza. Nowy akapit należy rozpoczynać od wcięcia (1 cm).

2. Na pierwszej stronie (w lewym górnym rogu) należy podać imię i nazwisko Autora (czcionka 12 pkt.) oraz pełną nazwę instytucji, którą Autor reprezentuje, jeśli jest to uczelnia – także nazwę wydziału; w przypadku osób niezwiązanych z żadnym ośrodkiem należy podać miejscowość.

Poniżej prosimy podać wyśrodkowany tytuł artykułu oraz napisane czcionką 10 pkt.:

- tytuł w języku angielskim,
- abstrakt w języku polskim (do 650 znaków ze spacjami),
- do 5 słów kluczowych (*key words*) w języku angielskim,
- do 5 słów kluczowych w języku polskim.

3. Objętość tekstu nie powinna przekraczać 12 stron znormalizowanego wydruku.

4. W pierwszym przypisie dolnym (oznaczonym gwiazdką* po tytule artykułu) prosimy o podanie informacji o źródłach finansowania badań przedstawionych w tekście (pełna nazwa grantu/ów, badań statutowych, z dokładnymi nazwami instytucji finansujących badania, czas realizacji itd.).

5. Pod tekstem głównym prosimy zamieścić Bibliografię (czcionka 10 pkt.).

II. Bibliografia

Pozycje bibliograficzne należy pogrupować według typu publikacji, uporządkować w obrębie grupy alfabetycznie, stosując zapis według wzoru:

Literatura zwarta

KOWALSKI J.: *Historia Górnego Śląska*. Katowice 2008.

KOWALSKI J.: *Językowy obraz obcego w śląskiej prasie*. W: *Górny Śląsk wczoraj i dziś*. Red. K. POPIOLEK. Katowice 2007, s. 35–48.

KOWALSKI J.: *Zapomniane miejsca, zapomniane słowa. Eseje o śląskiej duszy*. W: „Śląskie Prace Kulturoznawcze”. Nr 8. Red. A. CHMARA. Katowice 2013.

Pożegnanie paradygmatu? Etnologia wobec współczesności. Studia poświęcone pamięci profesora Józefa Burszty. Red. W.J. BURSZTA, J. DAMROSZ. Warszawa 1994.

Czasopiśmiennictwo

KOWALSKI J.: *O zbiorowych wyobrażeniach przeszłości. Wnioski na przyszłość.* „Gazeta Wyborcza”, 24.10.2014, s. 13.

KOWALSKI J.: *Tożsamość a pamięć.* „Socjologia” 1990, nr 32, s. 41–46.

Źródła internetowe

Archiwum Map Zachodniej Polski: mapy.amzp.pl.

Media regionalne, nie centralne! Ruch Autonomii Śląska, 16.05.2016. <http://autonomia.pl/n/media-regionalne-nie-centralne> [data dostępu: 13.08.2016].

SIWEK T.: *Bez narodowości – nowe zjawisko w Republice Czeskiej i na Zaolziu.* <http://politologia.uksw.edu.pl/wp-content/uploads/Tadeusz-Siwiek.pdf>, s. 4 [data dostępu: 5.08.2014].

WILGOCKI M.: *Orban domaga się od Ukrainy autonomii dla Węgrów z Zakarpacia.* Gazeta Wyborcza, 5.05.2014. http://wyborcza.pl/1,75477,15952609,Orban_domaga_sie_od_Ukrainy_autonomii_dla_Wegrow_z.html [data dostępu: 13.05.2014].

Materiały archiwalne

Postanowienie Sądu Powiatowego dla m. Łodzi z dn. 16.01.1962. Archiwum XVI Wydziału Ksiąg Wieczystych przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, sygn. IX Ko. 92/61.

Uwaga! W każdym adresie bibliograficznym publikacji stanowiącej część większej całości (artykuł w czasopiśmie, rozdział w pracy zbiorowej itp.) należy podać zakres stron, na których dany tekst został zamieszczony.

III. Cytaty

Jeśli zamieszczamy cytat, zawsze podajemy w przypisie stronę pracy, z której pochodzi.

Cytaty krótkie piszemy zwykłą czcionką i ujmujemy je w cudzysłów. Jeśli występuje wewnętrzny cudzysłów, powinien być wyróżniony znakami: „«...»”. Dłuższe cytaty ujmujemy „blokowo”: piszemy je mniejszą czcionką (10 pkt.), z jednowierszowym opuszczeniem, z wcięciem z lewej, bez cudzysłowu.

W przypadku cytatu z publikacji obcojęzycznej, który został przełożony na język polski przez Autora, w przypisie, po adresie bibliograficznym należy zamieścić informację: Tłumaczenie własne.

IV. Przypisy dolne

Adresy bibliograficzne

Książka autorska:

J. KOWALSKI: *Historia Górnego Śląska.* Katowice 2008, s. 35.

Fragment książki autorskiej:

J. KOWALSKI: *Powstania i plebiscyt.* W: IDEM: *Stosunki narodowościowe na Śląsku.* Katowice 2008, s. 47.

Książka autorska opublikowana w serii:

J. KOWALSKI: *Zapomniane miejsca, zapomniane słowa. Eseje o śląskiej duszy*. W: „Śląskie Prace Kulturoznawcze”. Nr 8. Red. A. CHMARA. Katowice 2013.

Fragment pracy zbiorowej:

J. KOWALSKI: *Językowy obraz obcego w śląskiej prasie*. W: *Górny Śląsk wczoraj i dziś*. Red. K. POPIOŁEK. Katowice 2008, s. 38.

Artykuł w czasopiśmie:

J. KOWALSKI: *Tożsamość a pamięć*. „Socjologia” 1990, nr 32, s. 43.

Artykuł w dzienniku:

J. KOWALSKI: *O zbiorowych wyobrażeniach przeszłości. Wnioski na przyszłość*. „Gazeta Wyborcza”, 24.10.2014, s. 13.

Publikacja będąca przekładem:

J.-M. NICHON: *Historia Europy Środkowej i Wschodniej*. Przeł. K. ADAMSKA. Warszawa 2008, s. 76–77.

C. GLACHANT: *Dusza czy duch*. Przeł. E. KANTYL. „Literatura na świecie” 2001, nr 12, s. 43.

Wielokrotne powołanie na tę samą publikację

Skracając opis bibliograficzny, należy zwrócić szczególną uwagę na to, by był on zapisywany konsekwentnie w tej samej postaci. Skraca się wszystkie opisy, także prac zbiorowych (nawet jeżeli odwołania dotyczą różnych artykułów znajdujących się w tym samym tomie).

Jeśli książkę wymieniono w poprzednim przypisie, zapis przybiera formę według wzoru:

J. KOWALSKI: *Historia Górnego Śląska*. Katowice 2006, s. 29.

Ibidem, s. 35.

Jeżeli książka była cytowana wcześniej (w obrębie jednego rozdziału), podajemy skrócony opis (a nie op. cit.), według wzoru:

J. KOWALSKI: *Historia Górnego Śląska*. Katowice 2006, s. 45.

J. KOWALSKI: *Językowy obraz obcego w śląskiej prasie*. W: *Górny Śląsk wczoraj i dziś*. Red. K. POPIOŁEK. Katowice 2008, s. 38.

J. KOWALSKI: *Historia Górnego Śląska...*, s. 78.

M. MALINOWSKA: *Wpływy czeskie w sztuce Górnego Śląska*. W: *Górny Śląsk wczoraj i dziś...*, s. 56–57.

Uwaga! W przypisie dolnym należy wpisać numer strony (lub wybranych stron), na której znajduje się cytowany fragment albo tekst przywoływany niebezpośrednio. Nie należy natomiast wpisywać zakresu stron, który odnosi się do całej publikacji będącej częścią większej całości, na przykład artykułu czy rozdziału (w przeciwieństwie do Bibliografii, w której jest to obowiązkowe).

Przygotowanie przypisów

Wymiary i numery:

- każdy przypis powinien znajdować się na odpowiedniej stronie, czyli tej samej, na której znajduje się odwołanie w tekście (a nie na końcu artykułu, rozdziału, pracy);
- przypisy należy zapisać z wcięciem akapitowym, czcionką 10 pkt., Times New Roman, każdy kończąc kropką.

Kursywa i cudzysłów:

- tytuły cytowanych książek, rozdziałów, artykułów zapisujemy kursywą;
- tytuły czasopism i wydawnictw ciągłych zapisujemy w cudzysłowie.

Łącznik i pauza:

- w przypisie podajemy inicjał imienia autora (autorów) i nazwisko (nazwiska); w przypadku podwójnych nazwisk umieszczamy między nimi łącznik bez spacji (DOBRZE: A. KOWALSKA-NOWAK; ŹLE: A. KOWALSKA – NOWAK, A. KOWALSKA - NOWAK, A. KOWALSKA-NOWAK);
- między numerami stron oraz tomów, części, zeszytów itp. stosujemy nie łącznik (25-35), tylko pauzę (25–35) bez spacji (DOBRZE: 25–35; ŹLE: 25-35, 25 – 35, 25 - 35).

Kropki, dwukropki, przecinki, średniki:

- dwukropek stosujemy po nazwisku autora i po określeniu IDEM (lub EADEM, EIDEM, EAEDEM);
- odwołując się do rozdziału, artykułu itp. (fragmentu większej całości), po jego tytule i kropce wpisujemy W (zapis dużą literą, bez nawisów kwadratowych) i dwukropek;
- przecinek oddziela człony opisu po roku wydania;
- jeśli w przypisach dolnych podajemy więcej niż jedną pozycję, poszczególne opisy bibliograficzne oddzielamy średnikami;
- przypisy kończą się kropką.

Duża i mała litera:

- skróty zapisywane od dużej litery: Cz. (część); T. (tom, w przypadku serii); Red. (redaktor); Przeł. (przełożył); Oprac. (opracował); Cyt. za: (cytat za);
- skróty zapisywane małymi literami: t. (tom, w przypadku czasopisma); nr (numer); z. (zeszyt); s. (strona).

Arabskie cyfry, łacińskie określenia:

- tomy, części, zeszyty – numerację zapisujemy cyframi arabskimi (niezależnie od tego, jaki zapis znajduje się w oryginale);
- stosujemy łacińskie określenia: et al., ibidem, IDEM (lub EADEM, EIDEM, EAEDEM, zależnie od liczby i płci).

V. Materiał ilustracyjny

Materiałów ilustracyjnych (fotografii, ilustracji, wykresów) prosimy w tekst nie „wklejać”. W wybranych miejscach tekstu należy zamieścić jedynie podpisy. Dodatkowo do tekstu składanego do druku prosimy załączyć sporządzoną w Wordzie listę podpisów.

Parametry techniczne:

- przekazując tekst do publikacji, fotografie i pozostałe materiały ilustracyjne w wersji elektronicznej należy załączyć jako osobne pliki, zawierając w nazwie każdego pliku swoje nazwisko oraz odpowiedni numer (Fot. 1, Fot. 2 itd.; Il. 1, Il. 2 itd.; Wykr. 1, Wykr. 2 itd.);

- pliki z materiałem ilustracyjnym powinny być zapisane w formacie: .jpg, .gif, .bmp, .png, .tif, eps., .cdr, .ai lub .pdf oraz mieć rozdzielczość co najmniej 300 dpi (przy wymiarze w skali 1:1, tzn. jeśli na potrzeby publikacji zdjęcie ma być powiększone, rozdzielczość powinna być odpowiednio większa);
- wykresy, schematy itp. należy przekazać w wersji edytowalnej.

Podpisy należy sporządzić według wzoru:

Fot. 1. Obozowisko Pasztunów, zachodni Pakistan (fot. J. Stolarski, lipiec 2005)

Il. 1. Tradycyjny strój zamężnej Pasztunki

Źródło: K. WOLSKI: *Pakistan. Dzieje ziemi i państwa*. Warszawa 1978, s. 57.

Il. 1. Archipelag Nowej Kaledonii (oprac. E. Gaba „Sting”)

Źródło: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1f/New_Caledonia_and_Vanuatu_bathymetric_and_topographic_map-fr.jpg [data dostępu: 13.12.2015].

Uwaga!

W przypadku materiałów ilustracyjnych objętych prawem autorskim Autor jest odpowiedzialny za uzyskanie i przekazanie Wydawnictwu UŚ pozwolenia na reprodukcję ich w tekście.

W przypadku tekstu wcześniej opublikowanego Autor ma obowiązek uzyskać i przekazać Wydawnictwu UŚ stosowną zgodę na powtórny publikację.

Złożenie tekstu do druku oznacza zgodę na druk bez otrzymania honorarium autorskiego, w zamian za otrzymanie egzemplarza publikacji. Redakcja zastrzega sobie prawo do ostatecznej decyzji o zakwalifikowaniu tekstu do druku.

Bardzo prosimy o konsekwentne stosowanie przedstawionych zasad, co znacząco przyspieszy druk publikacji.

Redakcja
Anna U. Piłśniak

Projekt okładki i stron działowych
Aleksander Ostrowski

Korekta
Magdalena Cwajna

Łamanie
Edward Wilk

Copyright © 2016 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 1506-5790
(wersja drukowana)

ISSN 2353-9860
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład 90 + 50 egz. Ark. druk. 17,75. Ark. wyd. 21,5.
Papier offset., kl. III 90 g. Cena 24 zł (+ VAT).

Druk i oprawa
„TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp. K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław